

Kvindekamp

Da et indisk landsbyråd fornyelig indførte forbud mod mobiltelefoner for byens døtre, lød mange af argumenterne ganske velkendte for en dansk familiefar med småpuritanske tendenser: *"I er alt for unge til mobiltelefoner!" "Hvad skal I bruge dem til?" "Hvem skal betale...?" "I spilder jeres tid på spil... har I lavet jeres lektier?" "Når I bliver gift kan I få jeres egen mobil, ind til da kan I låne min".*

Kampen om mobiltelefoner er for alvor kommet til Indien, og selvom retorikken måske virker genkendelig, er der ikke så højt til loftet i den indiske landsby, som i en dansk dagligstue. I 2015 indførte en række landsbyer i delstaten Gujarat bødestraf for piger under 18 år, der bruger mobiltelefoner. Bøden lyder på 2.100 rupees (ca. 200 kr.), svarende til 10 dages indisk middelindtægt. Samtidig har landsbyrådet udlovet en dusør på 200 rupees til enhver, der bringer en mobil-synder for dagen.

Det er ikke første gang et landbyråd tager kampen op mod mobiltelefoner. Sidste år indførte en række landsbyer i Rajasthan forbud mod mobiler, og tilføjede jeans for en sikkerheds skyld. Det samme gjorde landsbyer i Uttar Pradesh i 2014. Og Bihar i 2012. Fælles for dem alle var, at forbuddet kun gjaldt pigerne, og at det blev lanceret af landsbyrådet. Formelt er landsbyrådet ikke en lovgivende myndighed, men de er stadig magtfulde.

Historien skabte overskrifter i indiske aviser, men denne gang kunne der også spores et drys af skadefro mellem linjerne. De berørte landsbyer lå i statsminister Modis egen hjemstat Gujarat, og samme uge havde Modi haft travlt med at promovere sin *Digital India* kampagne, der sigter mod at indføre bredbånd i 250.000 landsbyer inden udgangen af 2017. Hvis landbyrådene har det svært med piger, der snakker i deres gamle Nokia-telefoner, hvordan får de det så med piger, der surfer på

nettet?

Og mobilernes indtog har i sig selv været skelsættende. I 1991 var der én telefon per 167 borgere. 20 år senere rundede Indien en milliard mobilabonnenter. Dermed har inderne bedre adgang til mobiltelefoni end toiletter. Lederen af landsbyrådet mener, at udviklingen er et tegn på *Kali Yuga*, universets fjerde og sidste fase, som er præget af korrruption og moralsk forfald: *"Dette er WhatsApp-æraen, hvor folk taler hemmeligt med hinanden..."*, sagde han, og satte dermed ord på det måske største jordskred, som mobilene har medført, nemlig muligheden for privatliv.

En ny generation af unge har fundet et helle fra familiens snagende blik – et forhold som nok beskrives på bedste vis i bogen *India Calling* af *Anand Giridharadas*, hvorfor teksten undtagelsesvis ikke er oversat til dansk: *"The Cell phone gave the young a zone of individual identity, of private space, that they had never known. It gave those who did not have their own home, car or bedroom a chance to have, at least, their own phone number and a collection of messages that no one else would read. Some young people, well into their twenties, still had not touched someone of the other sex, but their pockets vibrated all day long with textual innuendo, with flashes of a new kind of romance striving to establish itself"*.

Mobiltelefonen har skabt konturerne af en ny privatsfære, som ikke tidligere fandtes, hvad enten det er i landsbyen, hvor alle kender alle, eller i storbyen, hvor store familier bor tæt op af hinanden på få kvadratmeter. Og privatsfæren føles størst for dem, som er underkastet den hårdeste kontrol af alle – de unge, ugifte piger. Kvinders dyd er familiens ære, og deres sociale omgang er stærkt reguleret. Og når tiden kommer, og de giftes bort, flytter de væk fra deres barndomshjem og over til en ægtefælle, en fremmed familie og en svigermor, som de skal lystre ubetinget. Mobiltelefonen er blevet en ledsager, en livslinje og en port til en større

verden. Den udfordrer traditionerne, og er en pind i patriarkatets ligkiste. Derfor de voldsomme reaktioner.

Dette kapitel handler om kvinders plads i det indiske samfund. Hvordan folder kampen mellem tradition og modernitet sig ud? Hvordan forholdene har ændret sig med de seneste 25 års vækst og globalisering. Og hvad byder fremtiden?

Talaq, Talaq, Talaq

Ifølge Sharia kan muslimske mænd afbryde et ægteskab ved sige *talaq* (jeg vil skilles) tre gange. Visse islamiske traditioner byder, at de tre *talaq*'er skal falde over tre måneder, så manden kan nå at besinde sig, men andre traditioner tillader "instant *talaq*", hvor skilsmissen kan klares med te hurtige *talaq*'er: *Talaq, talaq, talaq*. I disse tider med sociale medier diskuteres det så blandt de lærde, om manden kan nøjes med at poste de tre *talaq*'er på kvindens Facebook-profil eller sende dem per sms, eller om hun skal være fysisk tilstede, når han udsiger de tre ord. Det spørgsmål deler vandene og i mellemtiden må stadig flere indiske kvinder se deres ægteskab annulleret per smartphone.

I 2016 blev det så den 35-årige Shayara Banos tur, da hun modtog et brev fra sin mand med de tre ord. Deres 15 år lange ægteskab var slut, og hun fik frataget retten til at se sine børn. Shayara Bano og hendes sagfører mente, at der var tale om et grundlæggende brud på lighedsrettigheder, og tog sagen op for den indiske højesteret. Søgsmålet anfægtede ikke kun *triple talaq*, men også flerkoneri og andre dele af islamisk retspraksis, der stadig er gældende i Indien. Søgsmålet vakte opsigt i pressen, men var egentlig blot den seneste udvikling i en sag, der startede i oktober 2015, da højesteretten på eget initiativ stillede skarpt på kønsdiskrimination i islamisk lov (den indiske højesteret er kendt for sin aktivisme og har ret til selv at rejse principielle sager). Initiativet ansporede andre, både NGO'er og privatpersoner som Shayara Bano, til at følge trop.

Siden har debatten raset, og i oktober 2016 indsendte den indiske regering en officiel erklæring til højesteretten, hvor de krævede *triple talaq* afskaffet, med henvisning til 22 muslimske lande, der havde truffet samme beslutning. Netop indførelse af et fælles lovkodeks for alle trossamfund i Indien – og dermed en afskaffelse af Sharia for muslimerne – er én af de vigtigste hindunationale mærkesager. Den islamiske interesseorganisation *All India Muslim Personal Law Board* afviste enhver sekulær indblanding i religiøs lov, og mente at kvinder var godt tjente med "instant divorce", da manden ellers kunne føle sig nødsaget til at "myrde eller brænde sin hustru".

At Sharia stadig er gældende lov for indiske muslimer har trådt tilbage til kolonitiden. Briternes havde en erklæret politik om ikke at blande sig i kulturelle anliggender. Samtidig opfattede de inderne som essentielt religiøse væsener, og derfor var det passende, at de familieretslige love var forankret i religiøs praksis. Den koloniale *hands-off* politik overlod i praksis scenen til de mest konservative elementer i samfundet, de religiøse autoriteter.

Alle forhold vedrørende ægteskab, skilsmisse og arveret skulle dømmes ud fra religiøst baserede love, som var gennemsyret af patriarkalske normer; Sharia for muslimerne og Manus Lovbog for hinduerne. Desuden var briterne selv præget af et snerpet, victoriansk kvindesyn i slutningen af 1800-tallet, som påvirkede de lokale forestillinger. Efter uafhængigheden i 1947 var der lagt op til en lovsanering. Både Nehru og Ambedkar, manden der stod i spidsen for det indiske forfatningsudvalg, ønskede at indføre en ny og moderne familieret, der var rensset for religiøse anakronismer og fælles for alle trossamfund, den såkaldte *All India Civil Code*.

Loven lagde op en afskaffelse af flerkoneri, giver ret til ægteskab på tværs af kaster, ret til at kvinder kunne fraflytte deres mand, hvis han behandlede hende dårligt, havde

en kønssygdom eller tog sig en elskerinde, lige ret til skilsmisse, ret til hustrubidrag og samvær med børnene efter skilsmissen, lighed i arvesager og ejendomsret; med andre ord, en sand revolution i forhold til kvinders juridiske status i Indien. De konservative kræfter på tværs af trossamfundene var i oprør. Den hindunationale bevægelse RSS kaldte loven for "en atombombe under det hinduistiske samfund". Loven blev skrinlagt. I løbet af de næste 10 år lykkedes det Nehru at modernisere loven stykvis, men kun for hinduer, sikher, buddhister og jainer. For muslimerne levede Sharia videre som en kulturel klippe. Nehru ønskede ikke at skabe unødigt utryghed blandt muslimerne, som følte sig som en udsat gruppe efter den blodige deling i 1947. Desuden udgjorde de en vigtig valggruppe for Kongrespartiet.

Sharias vedholdenhed, og Kongrespartiets manglende evne til at indlemme muslimerne i det fælles lovkodeks, vendte frygtelig tilbage 40 år senere i den såkaldte Shah Bano-sag, hvor den indiske højesteret tilkendte en muslimsk kvinde hustrubidrag på trods af en Sharia-dom (se kapitel: *Kongrespartiets storhed & fald > Nehru-klanens endeligt*). Daværende statsminister Rajiv Gandhi annullerede kendelsen af frygt sine muslimske vælgere og bidrog dermed til en af de store ironier i indisk politik; at det sekulære Kongresparti blev Shariaens beskytter.

Shayara Bano-sagen fra 2016 er et ekko af Shah Bano-sagen fra 1985, og deler nutidens feministiske bevægelser. På den ene side er der markante feminister på venstrefløjen, der modsætter sig højesterettens opgør med Sharia. De frygter, at debatten blot polariserer befolkningen, bidrager til en "stereotyp opfattelse af muslimske mænd og kvinder" og styrker de konservative kræfter blandt både muslimer og hinduer. Hindunationalisternes ønske om et fælles lovkodeks udspringer ikke af en sekulær drøm, men et ønske om at dæmonisere muslimerne. Desuden mener de, at Indien i forvejen har masser af love og juridiske instanser, der beskytter *triple talaq*-

ofre. [\[1\]](#)

Det argument afviser andre kvindegupper, blandt andet muslimske *Bharatiya Muslim Mahila Andolan* (BMMA). De mener at Sharia skal skrottes, uanset de politiske forviklinger. *Triple talaq* er dybest set urimelig overfor kvinder. Manden skal blot udsige tre ord for at lade sig skille, mens kvinder skal kæmpe sig gennem retssystemet, der som regel er positivt stemt over for manden. Det er i øvrigt ikke første gang, at BMMA markerer sig. I august 2016 fik de medhold af Bombay High Court, at kvinder måtte betræde Haji Alis ikoniske gravmæle i Mumbai. For dem er Shayara Bano-sagen det næste slag for juridisk ligestilling.

Ikke at kampen dermed er vundet, heller ikke for deres hinduistiske medsøstre, der i princippet blev lige for loven i 1956. Kvinder er stadig underkastet en patriarkalsk virkelighed over det meste af landet, især i Nordindien. Politi, domstole og andre myndigheder er alle domineret af mænd, der bekæmper enhver reel ligestilling. I familien er det manden, der bestemmer, manden der arver og kvinden, der fraflytter sit fædrene hjem, når hun gifter sig. Bruden "overtages" af gommens familie. I visse meget traditionelle kredse får hun ikke kun et nyt efternavn, men også et nyt fornavn. Kontakten til hendes forældre udviskes. Som regel indplaceres hun nederst i familiens sociale hierarki, først når hun føder en søn, stiger hun i graderne.

Også i de religiøse ceremonier er rollerne fordelt. Det er sønnen, eller et andet mandligt familiemedlem, der udfører den rituelle ligbrænding, det vigtigste af alle de hinduistiske ritualer. Det er hér sjælen frigøres fra kroppen og genfødes på ny. Udføres ritualet forkert, kan sjælen ende på en hvileløs vandring som spøgelse, og derfor skal kvinder holdes på sikker afstand, for de er jo psykisk labile (siger de indiske patriarker) og bryder grædende sammen når de tænder ligbålet. Og det er ikke godt for sjælens vandring. Kvinder i Indien behandles generelt som andenrangs-mennesker, på tværs

af kaster og trossamfund. I familien, for loven, overfor myndighederne og i religiøse sammenhænge.[\[2\]](#)

[\[1\]](#) EPW, 14/5-2016: *Muslim Women's Rights and Media Coverage* (Flavia Agnes)

[\[2\]](#) Ramachandra Guha: *India After Gandhi*, s. 227-41. Patrick French: *India, a Portrait*, s. 238-40.